

La visibilitat dels actors socials en la informació

Laura Rodas

- *L'anàlisi de la visibilitat dels actors socials en la informació contribueix a il·lustrar la manera com els mitjans de comunicació han reflectit la societat. En primera instància es compara la presència dels actors polítics i no polítics per tal de determinar quin dels dos grups ha intervingut més en la informació. Seguidament el text se centra en el conjunt d'actors no polítics i ofereix, de forma separada, les dades referents als diversos col·lectius socials. Per últim, s'aprofundeix en la presència d'alguns col·lectius socials (els sindicats, les organitzacions que conformen el teixit associatiu i l'agrupació Altres) anant més enllà de les xifres i apuntant, a més de qui i quant parla, en quin tipus de notícies intervenen aquests col·lectius específics.*

Paraules clau

Pluralisme, teleinformatius, actors socials, política, sindicat, societat

Els teleinformatius atorguen més presència als actors polítics o als no polítics?

L'estudi de la distribució del temps de paraula que fan les emissores entre els actors polítics i no polítics (les dues categories més àmplies que es poden establir) pot resultar, en ocasions, un indicador del tipus d'informació que es prioritza en cada cas i, per tant, de l'estil periodístic de cada emissora. En efecte, una cadena que atorga més temps de paraula als actors polítics (institucionals o de partit) probablement està prioritant la crònica política enfront d'altres tipus d'informació. Per contra, una emissora que atorga més temps de paraula als actors no polítics, sobretot si es tracta majoritàriament persones incloses en l'agrupació *Altres*, estaria prioritant la informació de testimoni, més propera a l'emoció que no pas a la reflexió i, per tant, el seu estil periodístic es podria qualificar com *de proximitat*.

Malgrat tot, la classificació de les emissores en un grup o un altre només a partir de l'indicador que constitueix la distribució del temps de paraula no és possible en el cas que ens ocupa, ja que les dades globals obtingudes en el període 2003-2005 no mostren tendències clares que permetin fer afirmacions rotundes en aquest sentit. En qualsevol cas, el que sí que es pot afirmar és que hi ha tres emissores que atorguen més temps de paraula als actors polítics que als no polítics (TV3, TVE a Catalunya i Citytv) i dues emissores que segueixen la tendència inversa (BTV i Localia).

Entre les tres emissores que atorguen més temps de paraula als actors polítics, la que presenta una tendència més marcada és TVE a Catalunya, amb un 58,6% del temps de paraula als actors polítics, enfront del 41,4% als no polítics. A continuació se situaria TV3, amb una lleugera preferència pels actors polítics (53,1%) per sobre dels no polítics (46,9%). Finalment, a Citytv és on els actors polítics

Laura Rodas

Analista dels Serveis Tècnics del CAC

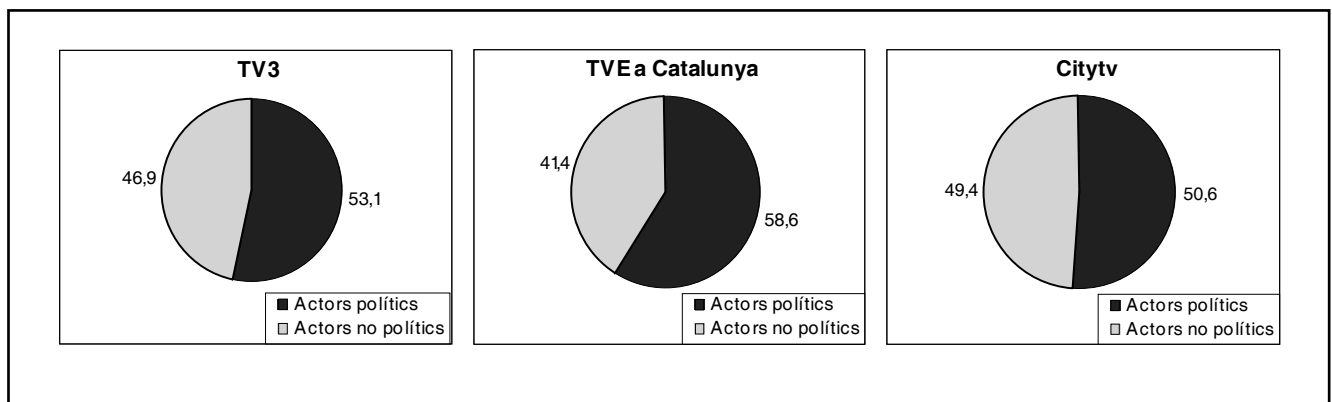
i no polítics obtenen percentatges més igualats (50,6% dels primers enfront 49,4% dels segons). En qualsevol del casos, només el creuament d'aquestes dades amb les corresponents als descriptors temàtics ens permetrien establir conclusions vàlides amb relació a l'estratègia informativa que segueix cada emissora.

En la banda oposada se situen BTV i Localia, que coincideixen a atorgar més temps de paraula als actors no polítics. La minsa diferència entre ambdues tipologies d'actors, de cinc punts percentuals aproximadament tant en una emissora com en l'altra, és massa petita per afirmar categòricament que aquestes emissores, totes dues d'àmbit local, prioritzin la informació de proximitat, però constitueix un primer indicatiu que apuntaria en aquesta direcció.

També resulta interessant observar com ha evolucionat el repartiment de temps de paraula entre els actors polítics i no polítics al llarg dels tres anys que conformen la mostra. En aquest sentit, el comportament de TV3 i TVE a Catalunya s'ha mantingut força estable al llarg dels tres anys: totes dues emissores han atorgat sempre un lleuger avantatge als actors polítics enfront dels no polítics (certament més gran en el cas de TVE a Catalunya).

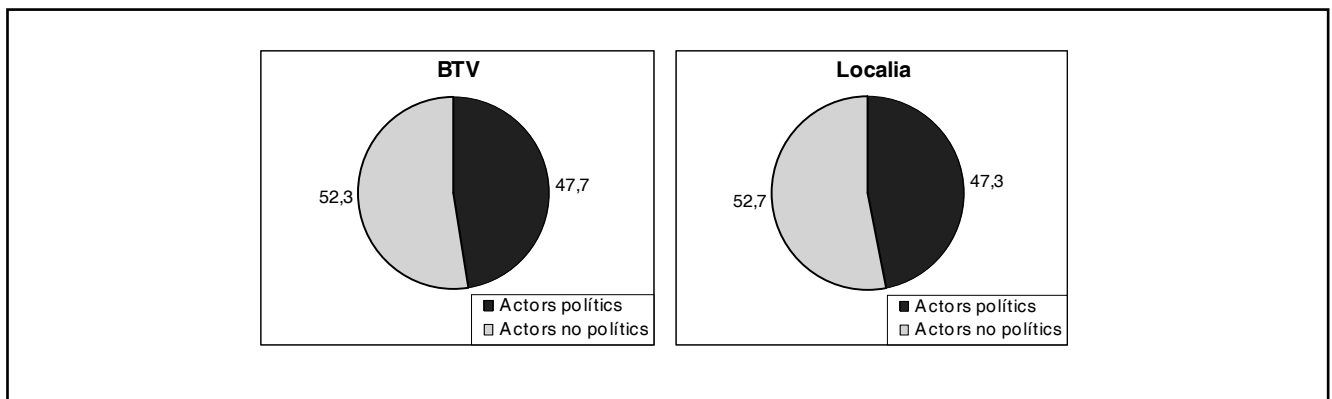
Pel que fa a BTV s'observa un canvi clar de tendència a partir de 2005. Efectivament, aquesta cadena, que fins llavors s'havia comportat de manera molt similar a TV3 o TVE a Catalunya, comença a donar més presència als actors no polítics enfront dels actors polítics, fins al punt de decantar la mitjana dels tres anys en aquest sentit. Aquest

**Quadres 1, 2 i 3. TV3, TVE a Catalunya i Citytv.
 Repartiment del temps de paraula entre els actors polítics i no polítics**

Font: elaboració pròpia

Quadres 4 i 5. BTV i Localia. Repartiment del temps de paraula entre els actors polítics i no polítics

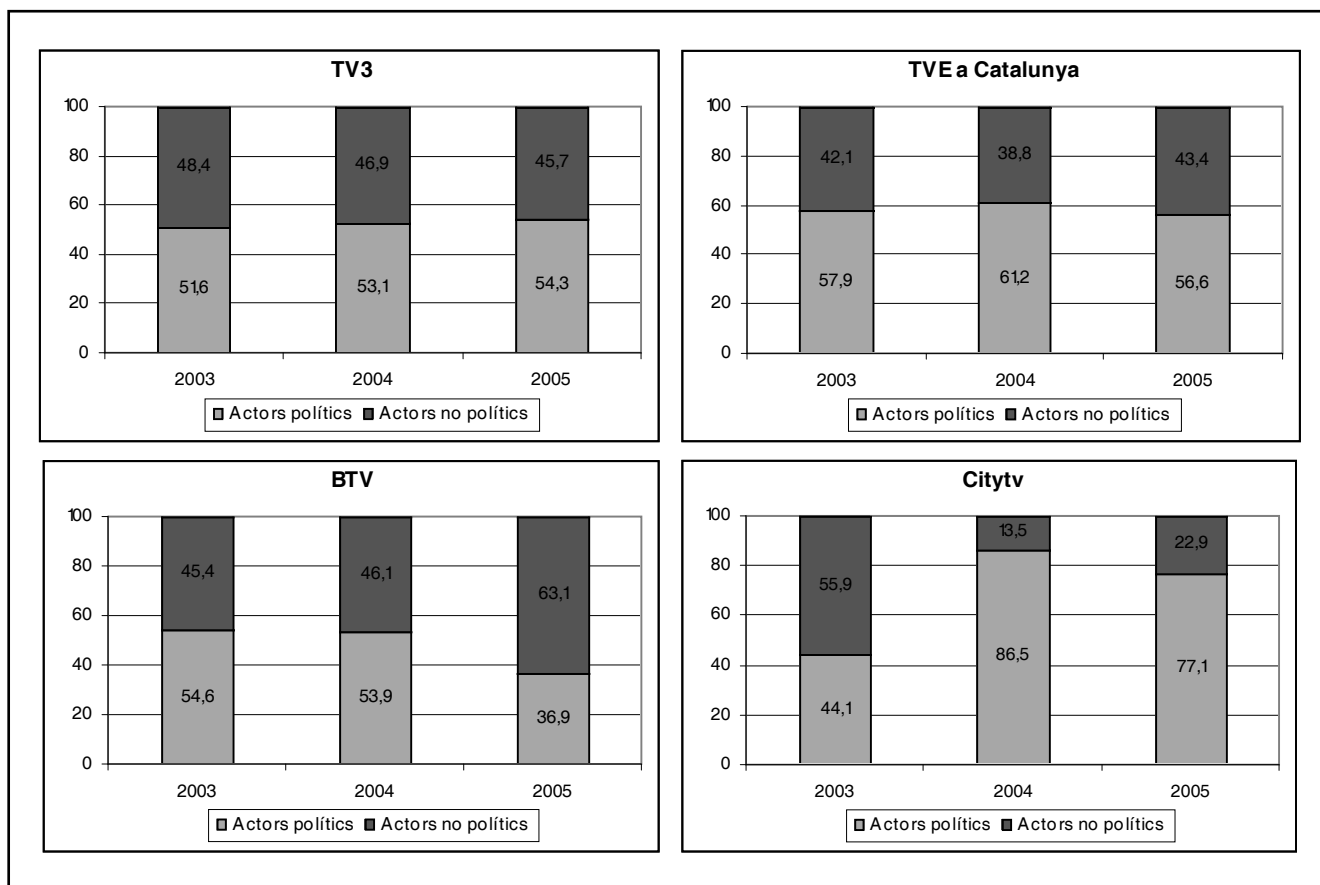
Font: elaboració pròpia

canvi de tendència coincideix en el temps amb el canvi de format de l'edició del vespre dels teletinformatius d'aquesta cadena que, a partir del primer trimestre de 2005, van passar a ser més llargs i més focalitzats en les informacions locals de la ciutat de Barcelona.

El comportament de Citytv durant el 2003 és molt diferent al que va mantenir durant el 2004 i 2005. No podem oblidar que, en termes generals, les emissions d'aquesta cadena són les més irregulars de la mostra i que, com en el cas de BTV, els teletinformatius de Citytv van experimentar un canvi de format a partir del tercer trimestre de 2003 que va incidir en la seva durada (que es va escurçar fins a poc més de cinc minuts) i, conseqüentment, en el nombre d'inserts, que va passar a ser gairebé testimonial.

Recapitulant, durant el període 2003-2005 hi ha tres emissores que atorguen més temps de paraula als actors polítics (TV3, TVE a Catalunya i Citytv) i dues emissores que n'atorguen més als actors no polítics (BTV i Localia). Si bé el comportament de TV3 i TVE a Catalunya s'ha mantingut estable al llarg dels tres anys analitzats, el de BTV va canviar de tendència a partir del 2005, any en què l'edició del vespre dels seus teletinformatius va canviar de format. En conseqüència, si bé és cert que les dades globals no posen de manifest inclinacions molt marcades per part de les cadenes cap a un determinat estil periodístic, sí que s'intueix un acostament de BTV cap al que hem definit com a periodisme de proximitat a partir de l'any 2005.

Quadres 6, 7, 8 i 9. TV3, TVE a Catalunya, BTV i Citytv. Evolució del repartiment de temps de paraula entre els actors polítics i no polítics. Anys 2003, 2004 i 2005

Font: elaboració pròpia

Els col·lectius socials amb més presència en els teleinformatius

La societat civil és aquell “àmbit de les societats modernes que, enfront de l'esfera pública (que inclou l'Estat), engloba les relacions entre els ciutadans juntament amb les seves prerrogatives privades”¹ i, per tant, està integrada per un ampli ventall d'organitzacions no governamentals presents en la vida pública que expressen els interessos i els valors dels seus membres (ONG, clubs esportius, esglésies, sindicats, col·legis professionals, associacions de veïns, empreses privades, etc.). Encara que no es tracta d'organitzacions polítiques, acostumen a influir en la societat i la política i, per tant, la seva presència en els informatius no és irrellevant.

Abans d'entrar a analitzar en detall quins col·lectius socials han tingut més presència en els teleinformatius, convé fer un parell de recordatoris referents a la metodologia emprada. D'una banda, no s'han tingut en compte els actors integrats en l'agrupació *Altres*, actors ocasionals que intervenen en les notícies com a part implicada en els fets narrats, però que no es poden incloure en cap altra agrupació perquè no formen part de cap col·lectiu. Aquest actors, de fet, són estudiats en un altre punt d'aquest article. D'altra banda, les notícies del bloc esportiu no han estat objecte d'anàlisi i, per tant, el temps de paraula dels actors esportius es refereix únicament a les intervencions que aquests puguin haver fet fora d'aquest bloc.

Els tres col·lectius socials que obtenen més temps de paraula són els mateixos en totes les emissores (actors culturals, econòmics i del món associatiu²) i el seu sumatori supera, en tots els casos, el 50% del temps de paraula corresponent a les agrupacions d'actors no polítics. De fet,

l'única diferència notable entre emissores és la manera com aquestes ordenen els tres grups d'actors.

Els actors culturals obtenen la primera posició en totes les cadenes sense excepció, amb percentatges que oscil·len entre el 33,5% de BTV i el 21,1% de TVE a Catalunya. Es tracta d'una dada força previsible tenint en compte el concepte d'excepció cultural que s'aplica a l'hora d'indexar els actors que intervenen en els teleinformatius. Aquest concepte implica que qualsevol persona susceptible d'ésser inclosa en una altra de les agrupacions establertes, si desenvolupa la seva activitat en l'àmbit cultural en sentit ampli, serà inclosa dins la categoria *Actors culturals*. En qualsevol cas, el clar predomini d'aquesta agrupació, sumat al fet que el descriptor temàtic *Art i cultura* sigui un dels cinc que obté més temps de notícia en totes les emissores, posa de manifest un alt grau d'interès de totes les emissores per les informacions culturals.

Quant als actors econòmics, aquests assoleixen xifres que van des del 9,4% de Localia al 16,8% de TVE a Catalunya. Aquesta categoria agrupa aquells actors que intervenen en la notícia pel fet de desenvolupar una determinada activitat econòmica (bàsicament, persones directives d'empreses i persones propietàries de negocis a qualsevol escala, des d'un botiguer o una botiguera fins al propietari o la propietària d'una gran empresa). La dada referent al temps de paraula d'aquests actors, sumada a la de temps de notícia del descriptor temàtic *Economia i negocis* (que ocupa el sisè lloc en la majoria de cadenes, amb percentatges gens menyspreables³), revela també un cert protagonisme dels temes relacionats amb l'economia en els teleinformatius analitzats.

1 GINER, S.; LAMO DE ESPINOSA, E. *Diccionario de Sociología*. Madrid: Alianza Editorial, 1998.

2 Aquesta agrupació és objecte d'un apartat específic en què s'analitza exhaustivament la seva presència en els teleinformatius durant el període 2003-2005.

3 Vegeu l'article *L'agenda temàtica dels teleinformatius a Catalunya* d'aquest monogràfic.

Quadre 10. Temps de paraula de les agrupacions d'actors socials

TV3	
Actors culturals	31,4
Actors econòmics	15,4
Món associatiu	13
Universitats i ensenyament	9,3
Persones expertes	9
Sindicats	6,3
Organitzacions empresarials	5
Actors del món sanitari	4,9
Assoc. i col·lectius professionals	2,1
Església catòlica	1,8
Associacions de veïns	1,3
Actors esportius	0,5
Religions i esglésies no catòliques	0,2
<i>Total</i>	<i>100</i>

TVE a Catalunya	
Actors culturals	21,1
Actors econòmics	16,8
Món associatiu	15,9
Persones expertes	10,3
Sindicats	8,2
Actors del món sanitari	7,9
Universitats i ensenyament	6,6
Organitzacions empresarials	6,4
Assoc. i col·lectius professionals	2,3
Associacions de veïns	1,8
Església catòlica	1,6
Actors esportius	0,7
Religions i esglésies no catòliques	0,2
<i>Total</i>	<i>100</i>

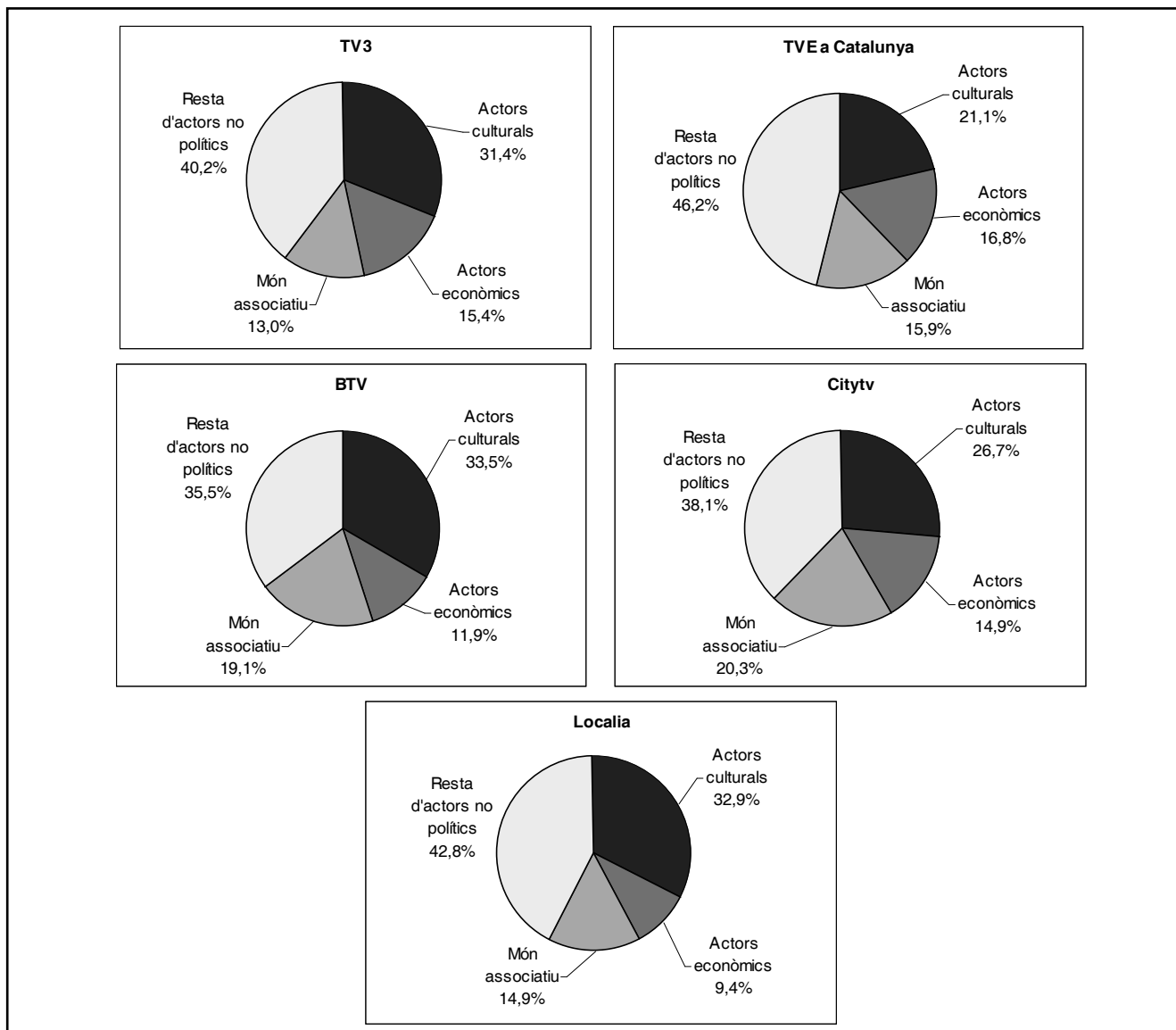
BTV	
Actors culturals	33,5
Món associatiu	19,1
Actors econòmics	11,9
Persones expertes	7,1
Sindicats	6,4
Universitats i ensenyament	6
Actors del món sanitari	4,4
Organitzacions empresarials	4,2
Associacions de veïns	3,7
Assoc. i col·lectius professionals	1,8
Església catòlica	1,4
Actors esportius	0,5
Religions i esglésies no catòliques	0,1
<i>Total</i>	<i>100</i>

Localia	
Actors culturals	21,1
Món associatiu	16,8
Actors econòmics	15,9
Persones expertes	10,3
Universitats i ensenyament	8,2
Actors del món sanitari	7,9
Organitzacions empresarials	6,6
Sindicats	6,4
Associacions de veïns	2,3
Assoc. i col·lectius professionals	1,8
Religions i esglésies no catòliques	1,6
Actors esportius	0,7
Església catòlica	0,2
<i>Total</i>	<i>100</i>

Citytv	
Actors culturals	26,7
Món associatiu	20,3
Actors econòmics	14,9
Actors del món sanitari	8,6
Universitats i ensenyament	7,4
Sindicats	7,3
Persones expertes	5,3
Assoc. i col·lectius professionals	4,4
Organitzacions empresarials	3,2
Associacions de veïns	1,5
Actors esportius	0,5
<i>Total</i>	<i>100</i>

Font: elaboració pròpia

Quadres 11, 12, 13, 14 i 15. Distribució del temps de paraula entre les agrupacions d'actors no polítics

Font: elaboració pròpia

Pel que fa a la resta d'agrupacions d'actors no polítics, tot i que les dades són molt heterogènies entre cadenes, val la pena analitzar si certes agrupacions tenen algun tipus de relació entre elles. És el cas, per exemple, de les agrupacions *Sindicats* i *Organitzacions empresarials*, els principals agents socials implicats en les relacions laborals. Val a dir que ni l'agrupació *Sindicats* recull les intervencions dels treballadors de les empreses (incloses en l'agrupació *Altres*) ni l'agrupació *Organitzacions empresarials* recull les

intervencions dels empresaris (incloses en l'agrupació *Actors econòmics*) quan aquestes, les unes i les altres, es fan a títol personal. Sigui com sigui, totes les emissores (excepte Localia) coincideixen a atorgar un lleuger avantatge a les organitzacions sindicals enfront de les organitzacions empresarials.

També val la pena confrontar les dades de les agrupacions *Església catòlica* i *Religions i esglésies no catòliques*. Un cop més totes les cadenes (excepte Localia, amb una

Quadre 16. Percentatge de temps de paraula de les agrupacions *Sindicats i Organitzacions empresarials*

	TV3	TVE a Catalunya	BTV	Citytv	Localia
Sindicats	6,3	8,2	6,4	7,3	6,2
Organitzacions empresarials	5,0	6,4	4,2	3,2	5,6

Font: elaboració pròpia

Quadre 17. Percentatge de temps de paraula de les agrupacions *Església catòlica i Religions i esglésies no catòliques*

	TV3	TVE a Catalunya	BTV	Citytv	Localia
Església catòlica	1,8	1,6	1,4	-	0,1
Religions i esglésies no catòliques	0,2	0,2	0,1	-	0,6

Font: elaboració pròpia

mostra molt diferent a la de la resta d'emissores) coincideixen a situar l'Església catòlica per davant del conjunt d'altres religions, amb una distància considerable. Tenint en compte que els respectius percentatges ja són força baixos per si mateixos, la presència de les religions no catòliques resulta poc més que testimonial. D'altra banda, la manca de paràmetres de referència validats sobre la presència d'aquestes agrupacions fa difícil valorar el pluralisme religiós en aquests mitjans.

Els col·lectius socials amb més presència en els teletinformatius durant el període 2003-2005 són, en totes les emissores, els actors culturals, els actors econòmics i els actors del món associatiu. Aquestes tres agrupacions sumen, en tots els casos, més del 50% del temps de paraula de les agrupacions d'actors no polítics (excloent-ne l'agrupació *Altres*). Entre la resta d'agrupacions d'actors no polítics s'ha detectat una presència lleugerament superior de les organitzacions sindicals enfront de la patronal i una més gran presència, en termes de temps de paraula, de l'agrupació *Església catòlica* (que oscil·la entre 1,4% i 1,8%) per sobre de l'agrupació *Religions i esglésies no catòliques* (0,1%-0,2%).

Temps de paraula del món associatiu

En general, l'agrupació *Món associatiu* és una de les que més temps de paraula aglutina dins del conjunt de les agrupacions d'actors no polítics (excloent-ne l'agrupació *Altres*). TV3, TVE a Catalunya i Localia hi atorguen percentatges força semblants, que oscil·len entre el 13% i el 16%. D'altra banda, BTV i Citytv incrementen la presència d'aquest col·lectiu fins al 19,1% i el 20,3%, respectivament.

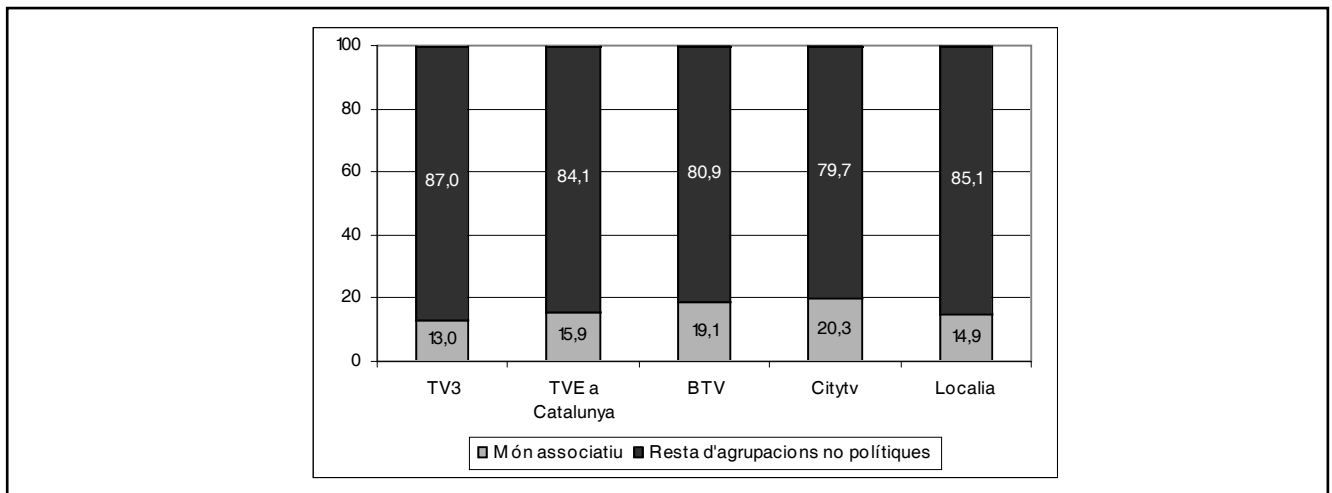
L'actor amb més presència a TV3 (10 minuts i 5 segons de temps de paraula) és Manolo Tomàs, portaveu de la Plataforma en Defensa de l'Ebre. Més endavant (en la novena posició) trobem Àngel Aznar, un altre dels portaveus d'aquesta plataforma. TV3 és l'única emissora en què apareixen representants d'aquesta organització d'oposició al Pla Hidrològic Nacional entre els deu actors amb més temps de paraula. En el segon lloc del rànquing trobem la presidenta de l'Associació 11-M Afectats pel Terrorisme, Pilar Manjón, amb 8 minuts i 33 segons. En aquesta mateixa línia, el president de l'Associació Catalana de Víctimes d'Organitzacions Terroristes (ACVOT), Roberto Manrique, obté 4 minuts i 14 segons, i ocupa el cinquè lloc.

Les dades evidencien un interès notable de la cadena envers el fenomen del terrorisme en general i dels atemptats de l'11-M en particular. Aquest interès és compartit per TVE a Catalunya, que coincideix a situar aquests mateixos actors en posicions destacades (la primera i la novena, respectivament) dins del conjunt de representants del món associatiu amb més temps de paraula.

Aquestes emissores tenen un altre punt en comú, i és que

situen al capdamunt de les seves respectives llistes almenys dos representants d'organitzacions no governamentals d'abast internacional. Al quart i al sisè lloc de TV3 trobem la presidenta i el director de comunicació de Metges Sense Fronteres, les intervencions dels quals es produeixen, sobretot, en el si d'informacions sobre catàstrofes naturals com el tsunami al sud-est asiàtic o el pas de l'huracà Katrina pels EUA. El cinquè lloc de TVE a Catalunya

Quadre 18. Temps de paraula de l'agrupació *Món associatiu* respecte del temps de paraula de la resta d'agrupacions no polítiques

Font: elaboració pròpia

Quadre 19. TV3. Representants del món associatiu amb més temps de paraula

TV3		
Tomás, Manolo	Plataforma en Defensa de l'Ebre	0:10:05
Manjón, Pilar	Associació de Víctimes de l'11-M	0:08:33
Valls, Raül	Plataforma Salvem les Valls	0:04:33
Farias, Paula	Metges Sense Fronteres	0:04:14
Manrique, Roberto	Associació Catalana de Víctimes d'Organitzacions Terroristes (ACVOT)	0:04:14
Passola, Jordi	Metges Sense Fronteres	0:03:55
Pujol, Ferran	Hispanosida	0:03:37
Gispert, Núria	Càritas Diocesana de Barcelona	0:03:25
Aznar, Àngel	Plataforma en Defensa de l'Ebre	0:03:21
Izverniceanu, Ileana	Organització de Consumidors i Usuaris (OCU)	0:03:18
Total Món associatiu		9:47:41

Font: elaboració pròpia

l'ocupa l'exdirector d'aquesta mateixa ONG, mentre que al sisè i al desè lloc trobem dos membres d'Amnistia Internacional que apareixen, sobretot, en notícies sobre informes i/o campanyes on es denuncia la violació dels drets humans en diferents àmbits (violència domèstica, immigració, etc.).

També val la pena esmentar la presència, en la tercera i la quarta posició, de TVE a Catalunya, de dos representants de l'Organització de Consumidors i Usuaris de Catalunya

(OCUC). Si bé TV3 i Localia també situen en les deu primeres posicions representants d'organitzacions de consumidors, TVE a Catalunya és, amb diferència, l'emissora que els situa en un lloc més destacat.

Les dades de BTV són bastant diferents i permeten fer algunes observacions interessants. Sorpren, per exemple, la presència de fins a tres representants d'organitzacions relacionades amb el fenomen de la immigració en els llocs

Quadre 20. TVE a Catalunya. Representants del món associatiu amb més temps de paraula

TVE		
Manjón, Pilar	Associació de Víctimes de l'11-M	0:06:10
Sánchez, Begoña	SOS Racisme	0:03:36
Caballero, Mònica	Organització de Consumidors i Usuaris de Catalunya (OCUC)	0:02:38
Torrent, Montserrat	Organització de Consumidors i Usuaris de Catalunya (OCUC)	0:02:35
Vilasanjuán, Rafael	Metges Sense Fronteres	0:02:11
Baltà, Jordi	Amnistia Internacional	0:01:35
Gálvez, Pau	Front d'Alliberament Gai de Catalunya	0:01:26
Tubau, Francesc	Plataforma Aturem la Guerra	0:01:26
Manrique, Roberto	Associació Catalana de Víctimes d'Organitzacions Terroristes (ACVOT)	0:01:24
Güell, Sílvia	Amnistia Internacional	0:01:21
Total Món associatiu		3:55:58

Font: elaboració pròpia

Quadre 21. BTV. Representants del món associatiu amb més temps de paraula

BTV		
Sánchez, Begoña	SOS Racisme	0:14:26
Pujol, Ferran	Hispanosida	0:13:29
Pérez, Felisa	Federació Catalana d'Ajuda al Drogodependent	0:11:40
Tubau, Francesc	Plataforma Aturem la Guerra	0:11:30
Falconi, Norma	Plataforma Papers per a Tothom/Assemblea per la Regularització Sense Condicions	0:08:35
Pérez Pozo, M. Carmen	Associació d'Afectats de la L5 del Carmel	0:07:55
Noró, Ramon	Fundació Arrels	0:07:08
Oliveres, Arcadi	Justícia i Pau	0:07:07
Massana, Pilar	Plataforma Aturem la Guerra	0:07:04
Mosquera, Enrique	Assemblea per la Regularització Sense Condicions	0:06:33
Total Món associatiu		19:13:55

Font: elaboració pròpia

de capçalera: Begoña Sánchez, portaveu de SOS Racisme (primer lloc); Norma Falconi, membre de la Plataforma Papers per a Tothom i de l'Associació per la Regularització Sense Condicions (cinquè lloc) i Enrique Mosquera, també de l'Associació per la Regularització Sense Condicions (desè lloc). La presència destacada d'aquests representants a BTV s'explica, almenys en part, per les tancades d'immigrants que van tenir lloc en diverses esglésies de la ciutat de Barcelona el juny de 2004 per reclamar la regularització d'aquestes de persones.

Un segon aspecte rellevant a BTV és la presència de dos membres de la Plataforma Aturem la Guerra (Francesc

Tubau i Rosa Cañadell) entre els deu representants del teixit associatiu amb més temps de paraula. Per contextualitzar aquestes dades cal remetre's al rebuig que la participació de tropes espanyoles en la invasió d'Iraq va suscitar en alguns sectors de la ciutadania i que es va materialitzar en nombroses mobilitzacions organitzades, en molts casos, per aquesta plataforma.

Els deu actors amb més temps de paraula a Citytv i a Localia representen entitats molt diverses pel que fa a la seva naturalesa i objectius. Únicament sobresurt, a Citytv, la presència de quatre representants d'organitzacions contràries a la guerra a l'Iraq (dos de la Plataforma Aturem la Guerra i dos de la Plataforma No a la Guerra).

Quadre 22. Citytv i Localia. Representants del món associatiu amb més temps de paraula

Citytv		
Cardús, Pere	Coordinadora d'Associacions per la Llengua (CAL)	0:01:38
Pons, Albert	Assoc. Promotora de l'Orientació del Consum de la Gent Gran (PROGRAN)	0:01:05
Cuscó, Anna	Fundació per a la Fibromiàlgia i la Síndrome de Fatiga Crònica	0:00:49
Bilke, David	Plataforma No a la Guerra	0:00:43
Tubau, Francesc	Plataforma Aturem la Guerra	0:00:41
Canelles, Neus	Associació Catalana d'Amics del Poble Saharai (ACAPS)	0:00:41
Hell, David	Plataforma No a la Guerra	0:00:35
Cañadell, Rosa	Plataforma Aturem la Guerra	0:00:34
Vilà, Montserrat	Plataforma Unitària contra les Violències de Gènere	0:00:33
Gómez, Jesús	Associació La Formiga per la interculturalitat i la solidaritat	0:00:31
Total Món associatiu		0:17:07
Localia		
Pérez Pozo, M. Carmen	Associació d'Afectats de la L5 del Carmel	0:02:58
Vázquez, María José	Federació ECOM	0:02:02
Álvarez, Maria	Unió de Consumidors de Catalunya	0:02:01
Codina, Marga	Viatgers del Món	0:01:52
Falconi, Norma	Plataforma Papers per a Tothom/Assemblea per a la Regularització Sense Condicions	0:01:51
Rossell, Joan Jordi	Federació Pares d'Alumnes de Catalunya (FAPAC)	0:01:41
Thorson, Ole	Associació Prevenció d'Accidents de Trànsit (PAT)	0:01:36
Mateu, Francesc	Intermón Oxfam Catalunya	0:01:36
Sánchez, Jordi	Fundació Jaume Bofill	0:01:35
García Prieto, Francisco	Federació d'Entitats Culturals Andalusos de Catalunya (FECAC)	0:01:27
Total Món associatiu		1:47:49

Font: elaboració pròpia

L'objectiu d'aquest article fa convenient completar la lectura de les dades de cada emissora amb una lectura transversal dels actors que han aparegut en les posicions de capçalera de més d'una cadena. Aquesta doble lectura ens permetrà afirmar de forma rotunda si existeix o no algun representant del teixit associatiu que destaquï per sobre dels altres, no només perquè hagi obtingut molt de temps de paraula en una determinada emissora, sinó també perquè la seva presència hagi estat un fet comú en unes quantes d'elles.

El quadre 23 posa de manifest que l'agrupació *Món associatiu* és força heterogènia pel que fa als actors que l'integren, ja que no hi ha cap actor que s'hagi situat al capdavant en totes les cadenes analitzades. Francesc Tubau, membre de la Plataforma Aturem la Guerra, és qui apareix entre les posicions de capçalera en un major nombre d'emissores, tres. D'altra banda, Pilar Majón i Roberto Manrique, representants d'associacions de víctimes del terrorisme d'àmbit estatal i autonòmic respectivament, apareixen tant a TV3 com a TVE a Catalunya. La presència d'aquests actors justament en aquestes cadenes es podria explicar pel fet que el terrorisme sigui un afer d'Estat. De la mateixa manera, la presència de Norma Falconi i M. Carmen Pérez Pozo entre les posicions més destacades de BTV i Localia, es justifica perquè l'activitat de les seves respectives associacions es desenvolupa en l'àmbit local.

Una visió global de les dades permet afirmar que algunes de les notícies que es van produir durant el període 2003-2005, sobretot les relacionades amb el Pla Hidrològic Nacional, el terrorisme, els desastres naturals, l'oposició a la invasió d'Iraq o les tancades d'immigrants a Barcelona han condicionat que els representants del món associatiu amb més temps de paraula en les diferents emissores siguin els que són i no uns altres. En qualsevol cas, tant l'anàlisi individualitzada dels actors que ocupen les primeres deu posicions a cadascuna de les emissores com l'anàlisi transversal dels actors que han aparegut en més d'una cadena permeten descartar presències especialment destacades entre els representants del món associatiu.

Temps de paraula dels grups sindicals

Un sindicat es pot definir, a grans trets, com una associació formada per treballadors amb la finalitat de reivindicar i defensar els interessos socials, econòmics i professionals relacionats amb la seva activitat laboral. Però sovint els sindicats, sobretot aquells que compten amb un major nombre d'afiliats (CCOO i UGT en el cas de l'Estat espanyol), participen activament en el debat polític i social i, consegüentment, fan sentir la seva veu en relació amb molts temes, no necessàriament vinculats a l'àmbit laboral. Per

Quadre 23. Representants del món associatiu que apareixen entre els 10 actors amb més temps de paraula a més d'una cadena

	TV3	TVE a Catalunya	BTV	Citytv	Localia
Manjón, Pilar (Assoc. de Víctimes de l'11-M)					
Manrique, Roberto (ACVOT)					
Pujol, Ferran (Hispanosida)					
Sánchez, Begoña (SOS Racisme)					
Tubau, Francesc (Plataforma Aturem la Guerra)					
Falconi, Norma (Papers per a Tothom/As. Regularització Sense Condicions)					
Pérez Pozo, M. Carmen (Assoc Afectats L5 del Carmel)					

Font: elaboració pròpia

aquest motiu resulta interessant resseguir la seva presència en els teletinformatius, no només en termes quantitius sinó també qualitius.

Després d'analitzar trimestralment el pes específic de l'agrupació *Sindicats* amb relació al conjunt d'agrupacions d'actors no polítics, no s'ha detectat cap trimestre en el qual aquesta agrupació hagi assolit un percentatge de temps de paraula molt per sobre de la mitjana corresponent als tres anys analitzats. Es pot afirmar, per tant, que la presència dels grups sindicals en els teletinformatius s'ha mantingut estable al llarg del període 2003-2005.

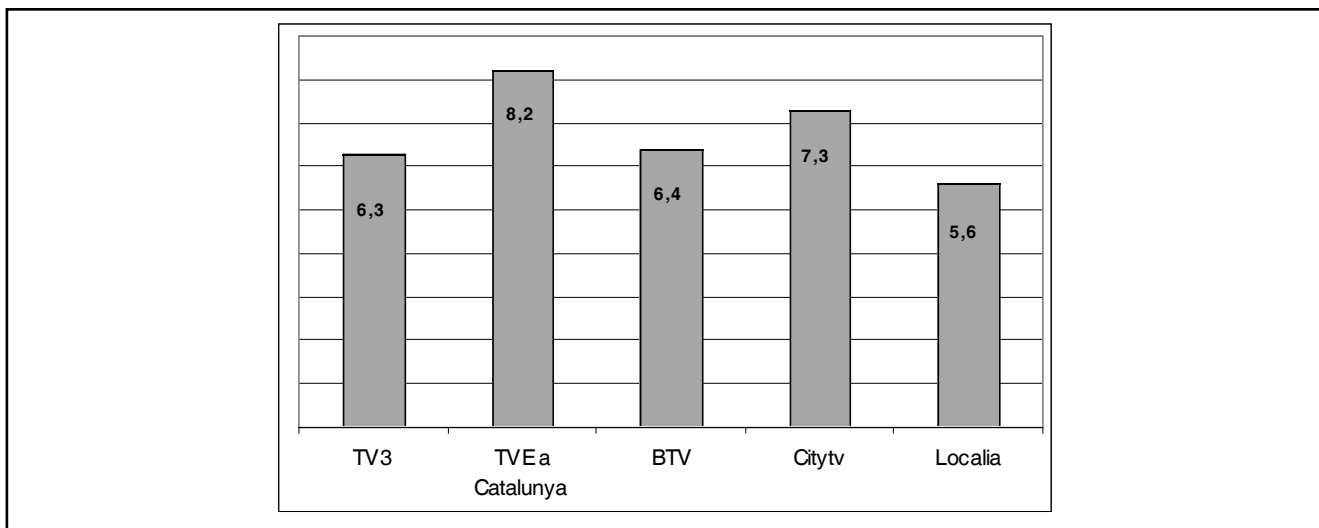
El quadre 25 mostra aquelles organitzacions sindicals que, dins l'agrupació *Sindicats*, han obtingut un percentatge de temps de paraula superior al 10%. Les dades de totes les emissores posen de manifest una clara rellevància dels dos sindicats majoritaris tant a l'Estat espanyol com a Catalunya: Comissions Obreres (CCOO) i la Unió General de Treballadors (UGT). Totes les emissores ordenen aquests dos sindicats d'acord amb el seu nombre d'afiliats (superior

en el cas de CCOO), però la diferència percentual entre l'un i l'altre és molt superior a BTV, Citytv i Localia que no pas a TV3 i TVE a Catalunya.

També destaca el temps de paraula atorgat als comitès d'empresa, que assoleixen xifres superiors al 10% a TV3, TVE a Catalunya i BTV. Convé matisar que els membres d'aquests òrgans, representatius dels treballadors d'una determinada empresa, s'han agrupat en funció d'aquesta condició i no pas de la seva afiliació sindical. Finalment, val la pena fer notar la destacada presència del sindicat Unió de Pagesos tant a TV3 com, molt especialment a TVE a Catalunya, on assoleix la primera posició amb un percentatge molt similar al de CCOO o la UGT. Tenint en compte que el percentatge de població activa del sector agrari a Catalunya durant el període 2003-2005 se situa en un 2,4%⁴ es podria concloure que, en general, es tracta d'un sindicat amb una presència informativa notable.

Un cop vistos els sindicats que han obtingut més temps de paraula també resulta interessant estudiar quins han estat

Quadre 24. Percentatge de temps de paraula de l'agrupació *Sindicats* sobre el total d'agrupacions d'actors no polítics

Font: elaboració pròpia

4 Font: Idescat, a partir de dades de l'enquesta de població activa del Instituto Nacional de Estadística

Quadre 25. Organitzacions sindicals amb un percentatge de temps de paraula superior al 10%

TV3		
Comissions Obreres (CCOO)	1:22:37	28.9
Unió General de Treballadors (UGT)	0:59:54	20.9
Comitès d'empresa	0:50:58	17.8
Unió de Pagesos (UP)	0:40:56	14.3
Total Sindicats	4:46:11	100
TVE		
Unió de Pagesos (UP)	0:31:35	25.8
Comissions Obreres (CCOO)	0:29:19	23.9
Unió General de Treballadors (UGT)	0:26:54	22.0
Comitès d'empresa	0:20:47	17.0
Total Sindicats	2:02:25	100
BTV		
Comissions Obreres (CCOO)	2:38:21	41.2
Unió General de Treballadors (UGT)	1:28:37	23.0
Comitès d'empresa	0:45:55	11.9
Total Sindicats	6:24:39	100
Citv tv		
Comissions Obreres (CCOO)	0:03:14	52.9
Unió General de Treballadors (UGT)	0:01:48	29.4
Confederació General del Treball (CGT)	0:01:05	17.7
Total Sindicats	0:06:07	100
Localia		
Comissions Obreres (CCOO)	0:17:26	43.1
Unió General de Treballadors (UGT)	0:05:32	13.7
USTEC-STES	0:05:17	13.1
Total Sindicats	0:40:26	100

Font: elaboració pròpia

els dirigents sindicals que, majoritàriament, han fet ús d'aquest temps i en quines notícies. En primer lloc, destaca la presència de Joan Coscubiela i Josep Maria Álvarez, secretaris generals de CCOO i la UGT a Catalunya respectivament, entre els cinc dirigents sindicals amb més temps de paraula a pràcticament totes les emissores. TVE a Catalunya és la única que atorga més temps de paraula al dirigent de la UGT que no pas al dirigent de CCOO. Resulta significatiu constatar que aquests dirigents no han intervingut únicament en notícies relacionades amb el món laboral (sinistralitat laboral, deslocalització d'empreses, celebració de l'1 de Maig , etc.), sinó que també han gaudit de temps de paraula en notícies sobre diferents problemàtiques

socials (immigració, rebuig a la invasió de l'Iraq, etc.) i, fins i tot, en notícies d'un marcat caràcter polític (debat sobre la reforma de l'Estatut de Catalunya, referèndum sobre la Constitució Europea, etc.).

Mereix una atenció especial la presència de Matías Carnero, president del comitè d'empresa de SEAT, tant a TV3 (en la tercera posició, amb un 4,4%) com a TVE a Catalunya (en la primera posició, amb un 8,5%). Aquesta presència, a més a més, es concentra sobretot en cinc mesos (entre agost i desembre de 2005), que és el que va durar el conflicte laboral originat després que la direcció de l'empresa presentés un expedient de regulació d'ocupació que va culminar amb l'acomiadament de 660 treballadors.

Les dades obtingudes demostren, per tant, que els mitjans de comunicació, sobretot TV3 i TVE a Catalunya, van atorgar una presència notable al màxim representant del col·lectiu de treballadors de SEAT.

També destaca la presència de Joan Caball, coordinador general de la Unió de Pagesos, en el quart lloc de TV3 i TVE a Catalunya (amb un 3,3% i un 3,0%, respectivament).

Contràriament al que succeïa amb el president del comitè d'empresa de SEAT, les intervencions de Joan Caball no estan tan concentrades en el temps, sinó que es reparteixen al llarg dels tres anys que conformen la mostra. D'altra banda, aquestes intervencions no fan referència a cap fet puntual ni a cap temàtica concreta, sinó que es produeixen en el si de notícies diverses, això sí, relacionades

Quadre 26. Dirigents sindicals amb més temps de paraula

TV3		
Coscubiela, Joan	Comissions Obreres (CCOO)	5.7
Álvarez, Josep Maria	Unió General de Treballadors (UGT)	5.1
Carnero, Matías	Comitès d'empresa	4.4
Caball, Joan	Unió de Pagesos (UP)	3.3
Fidalco, José María	Comissions Obreres (CCOO)	3.3
<i>Total Sindicats</i>	4:46:11	100
TVE		
Carnero, Matías	Comitès d'empresa	8.5
Álvarez, Josep Maria	Unió General de Treballadors (UGT)	7.1
Coscubiela, Joan	Comissions Obreres (CCOO)	5.9
Caball, Joan	Unió de Pagesos (UP)	3.0
Fidalco, José María	Comissions Obreres (CCOO)	1.9
<i>Total Sindicats</i>	2:02:25	100
BTV		
Coscubiela, Joan	Comissions Obreres (CCOO)	10.2
Álvarez, Josep Maria	Unió General de Treballadors (UGT)	7.4
Saliba, Ghassan	Comissions Obreres (CCOO)	3.7
Tomàs, Miquel	Sindicat del Taxi de Catalunya (STAC)	2.7
Fidalco, José María	Comissions Obreres (CCOO)	2.2
<i>Total Sindicats</i>	6:24:39	100
Citvív		
Roldán, Manuel	Comissions Obreres (CCOO)	28.6
Broncano, Àngels	Confederació General del Treball (CGT)	12.3
Coscubiela, Joan	Comissions Obreres (CCOO)	8.7
Álvarez, Josep Maria	Unió General de Treballadors (UGT)	8.7
Maria Dolores (militant)	Confederació General del Treball (CGT)	5.4
<i>Total Sindicats</i>	0:06:07	100
Localia		
Coscubiela, Joan	Comissions Obreres (CCOO)	8.5
Rius, Carolina	USTEC-STES	5.8
De Torres, Ferran	USTEC-STES	5.0
Garcia Biel, Manel	Comissions Obreres (CCOO)	4.0
Soto, José María	Grup de Taxistes Independents (GTI)	4.0
<i>Total Sindicats</i>	0:40:26	100

Font: elaboració pròpia

amb les reivindicacions i les problemàtiques pròpies de l'activitat agrària.

Resta per comentar breument la presència de dos membres la Unió Sindical de Treballadors de l'Ensenyament de Catalunya (USTEC-STES) entre els cinc representants sindicals que obtenen més temps de paraula a Localia. Efectivament, aquesta organització sindical de l'àmbit de l'ensenyament obté un percentatge gens menyspreable en aquesta cadena (13,1%) que, de fet, és l'única que hi atorga un temps de paraula superior al 10%.

Per tant, els grups sindicals que més atreuen l'atenció dels mitjans són aquells que compten amb un major nombre d'afiliats, és a dir, CCOO i la UGT. A més, els dirigents d'aquests sindicats a Catalunya se situen entre els que concentren més temps de paraula a TV3, TVE a Catalunya i BTV. Les intervencions d'aquests dirigents no se ceneixen a notícies estrictament relacionades amb el món laboral, sinó que també es produeixen en el si de notícies de contingut marcadament polític i/o social. També resulta significativa la presència tant de Matías Carnero, president del comitè d'empresa de SEAT, i de Joan Caball, coordinador general de la Unió de Pagesos, en els llocs més destacats de TV3 i TVE a Catalunya. La presència del

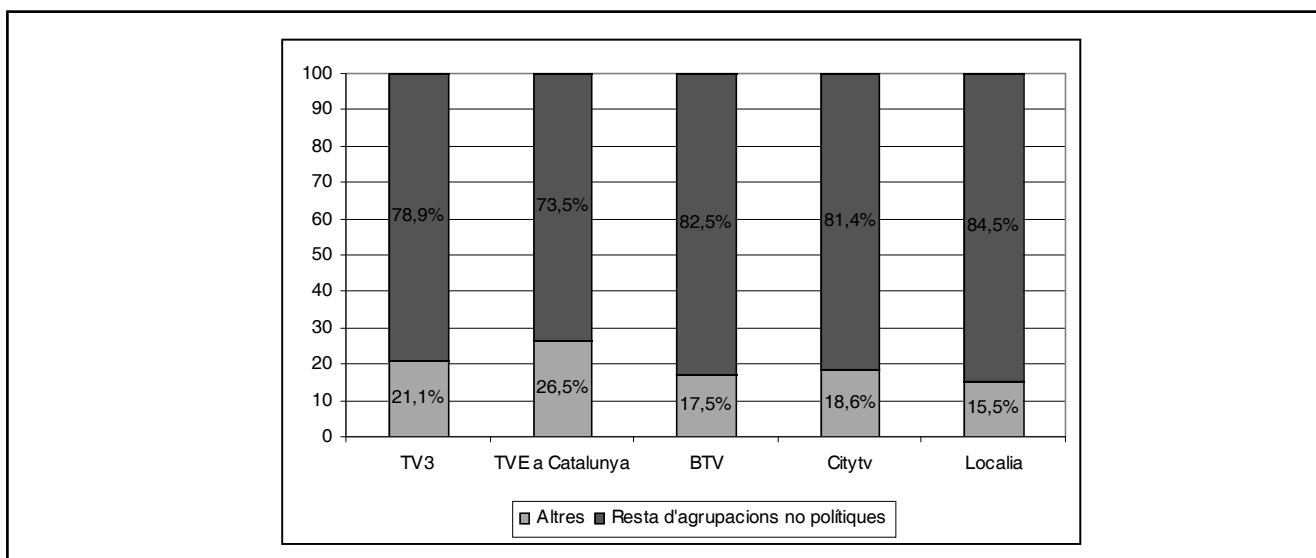
primer es concentra en el segon semestre del 2005, coincidint amb el conflicte laboral que va viure aquesta empresa. La presència del segon, en canvi, és més o menys constant al llarg de temps i ve a reforçar una pràctica generalitzada a la majoria d'emissores que han tendit a atorgar al sindicat Unió de Pagesos una presència mediàtica notable.

Quan participen en les notícies els actors englobats dins l'agrupació *Altres*?

Dins de la categoria *Altres*, com ja indicàvem a l'inici de l'article, s'inclouen tots els actors que intervenen a les notícies com a part implicada en els fets narrats quan no es poden incloure en cap de les agrupacions establertes perquè no formen part de cap col·lectiu.

No obstant això, cal advertir que aquesta definició només és aplicable a partir del setembre de 2004, atès que en aquesta data es va produir un canvi metodològic que va implicar la introducció del concepte d'*interès* a l'hora d'acordar la pertinença dels actors en aquesta agrupació i la seva conseqüent indexació. Així, si fins llavors

Quadre 27. Temps de paraula de l'agrupació *Altres* respecte del temps de paraula de la resta d'agrupacions no polítiques

Font: elaboració pròpia

s'indexaven tots els actors als quals s'atorgava veu dins la notícia, inclosos els testimonis i els visitants o assistents a actes diversos, a partir d'aquell moment només es tenen en compte els actors afectats d'alguna manera per la informació presentada.

Quant a la presència de l'agrupació *Altres* respecte al total d'agrupacions no polítiques en les diferents cadenes analitzades, s'observa que el percentatge oscil·la entre el 26,5% de TVE a Catalunya i el 15,5% de Localia (vegeu el quadre 27).

Així, amb l'excepció de TVE a Catalunya, on ocupa el primer lloc, l'agrupació *Altres* és la segona que més temps de paraula aglutina dins del conjunt de les agrupacions d'actors no polítics, darrera dels *Actors culturals*.

Com ja s'ha comentat en altres articles, la presència elevada d'aquesta agrupació en una emissora pot constituir un indicador d'una tendència a fer prevaler la informació dels testimonis per sobre de la dels experts, posant de manifest un estil periodístic més *pròxim* i menys analític. En

aquest sentit, tot i que cap de les cadenes analitzades destaca de manera clara sobre la resta en aquest aspecte, es podria afirmar que el model més proper a aquest estil seria el de TVE a Catalunya, mentre que Localia se situaria en l'altre extrem.

El quadre 28 mostra el percentatge de temps de paraula atorgat a l'agrupació *Altres* en relació amb la temàtica de la notícia en què s'insereix. S'hi han exclòs les informacions relatives als esports, el temps i el trànsit, atès que en aquest tipus de notícies rarament hi apareixen actors i l'aparició dels inclosos dins l'agrupació *Altres* en particular, és ínfima, quan no inexistent.

Així, de la distribució temàtica de les informacions en què s'atorga veu a l'agrupació *Altres*, en destaca, en primer lloc, la gran importància de les notícies de *societat* respecte a la mitjana: oscil·len entre el 43,6% de Citytv i el 57% de Localia, xifres que en molts casos tripliquen les corresponents al total de temps de notícia dispensat a aquestes matèries a les emissores analitzades. D'altra banda, també

Quadre 28. Percentatge de temps de paraula de l'agrupació *Altres* en relació amb la temàtica de les informacions

Temàtica	TV3	TVE a Catalunya	BTV	Citytv	Localia
Art i cultura	5,8	3,8	7,8	6,7	7,2
Ciència i tecnologia	0,9	0,4	0,5	-	0,3
Conflictes socials	8,9	14,0	18,1	26,2	12,2
Crònica internacional	3,9	1,0	2,3	4,2	1,2
Crònica política	9,1	6,0	5,6	5,4	4,2
Economia i negocis	4,6	6,1	5,4	2,4	8,4
Educació i ensenyament	3,1	2,0	2,6	4,3	3,4
Medi ambient	6,3	6,4	2,5	-	0,5
Mitjans de comunicació i telecomunicacions	0,8	0,7	0,5	-	-
Sanitat	3,3	3,7	4,1	6,6	3,8
Societat	48,2	51,6	48,0	43,6	57,0
Treball	5,2	4,2	2,6	0,7	1,8
Total	100	100	100	100	100

Font: elaboració pròpia

resulta destacable el temps de notícia atorgat als conflictes socials, que, de nou, triplica l'atorgat a aquest tipus d'informacions de mitjana.

Resulta evident, doncs, que els actors inclosos dins la categoria *Altres*, apareixen primordialment en les notícies de *societat* i en les relatives a conflictes socials en totes les cadenes analitzades. No obstant això, es donen alguns contrastos entre cadenes pel que fa a aquesta darrera temàtica, atès que el percentatge d'*Altres* a qui es dona veu dins les informacions relatives a conflictes socials és superior a BTV i Citytv respecte a la resta, especialment en comparació de TV3. D'altra banda, la cadena autonòmica és la que atorga temps de paraula a més integrants de l'agrupació *Altres* dins de les informacions de crònica política.

Però quines són les notícies que concentren un nombre major de declaracions dels actors que conformen l'agrupació *Altres*? En primer lloc destaquen, amb diferència, les informacions relatives a l'esfondrament del barri del Carmel, que, tot i ser un fet puntual, va incidir de manera considerable en les dades genèriques referents al temps de paraula dels tres anys d'anàlisi, a causa de la seva llarga durada. Així, els *Altres* vinculats a aquest esdeveniment, conformats principalment per veïns i afectats, arriben a ocupar un 7% del total de la categoria.

Un altra temàtica que té una alta presència d'actors compresos dins l'agrupació *Altres* és la immigració, amb un 4% del total. En efecte, si es fa una anàlisi detallada dels actors pertanyents a aquesta categoria a qui s'atorga veu, s'observa que els immigrants de procedència diversa conformen un grup amb un pes específic considerable.

També cal destacar la importància del temps de paraula atorgat als actors que integren l'agrupació *Altres* apareguts dins de les informacions sobre els atemptats de l'11-M (un 3% del total d'*Altres* apareixen vinculats a aquest fet). Els participants en els actes de rebuig a la guerra contra l'Iraq (2,3%), igual que els del Fòrum 2004 (1,7%), també fan incrementar de manera notable el nombre d'actors pertanyents a l'agrupació. La resta de la categoria, la conformen un grup molt heterogeni d'actors: manifestants, persones implicades en judicis, estudiants, afectats i víctimes de diferents esdeveniments o catàstrofes, usuaris del transport públic, etc.

Si, a més, s'analiza el pes específic de l'agrupació *Altres* en relació amb el conjunt d'agrupacions d'actors no polítics al llarg del període d'anàlisi, tan sols es detecten dos mesos en els quals les cadenes analitzades han registrat puntes corresponents a un temps de paraula superior a la mitjana. Es tracta del març de 2004, amb motiu dels atemptats de l'11-M, i del febrer de 2005, quan es va produir l'esfondrament al barri del Carmel, esdeveniments que van provocar l'augment puntual de declaracions d'afectats fins a tal punt que, com s'ha vist, han incidit en les xifres globals del període analitzat.

També resulta interessant assenyalar que dins de l'agrupació *Altres* el percentatge de temps de paraula atorgat a les dones és molt superior a la mitjana (que està al voltant del 20% del total), atès que en totes les cadenes analitzades supera el 40%:

Aquestes dades confirmen que la única agrupació en què les dones que apareixen en els teletinformatius tenen un pes

Quadre 29. Percentatge del temps de paraula dels actors inclosos dins l'agrupació *Altres* en funció de la variable sexe

Emissora	% Dones	% Homes
TV3	41,8	58,2
TVE a Catalunya	40,9	59,1
BTV	41,0	59,0
Citytv	42,5	57,5
Localia	43,0	57,0

Font: elaboració pròpia

específic considerable (tot i que mai superior al del sexe masculí) és la d'*Altres*. És a dir, a les dones se'ls atorga veu en una proporció similar a la dels homes únicament quan actuen com a afectades per tragèdies o esdeveniments diversos, però sense representar cap institució o col·lectiu ni actuar com a expertes.

La presència de l'agrupació *Altres* respecte al total d'agrupacions no polítiques oscil·la entre el 26,5% de TVE a Catalunya i el 15,5% de Localia. Amb l'excepció de TVE a Catalunya, on ocupa el primer lloc, aquesta categoria és la segona que aglutina més temps de paraula, darrere dels *Actors culturals*. Pel que fa al percentatge de temps de paraula atorgat a l'agrupació en relació amb la temàtica de la notícia en què s'insereix, destaca la gran importància de les notícies de societat i les relatives a conflictes socials, amb percentatges que tripliquen els dispensats habitualment a aquestes matèries. Les informacions que concentren un nombre major de declaracions dels actors que conformen l'agrupació són, amb diferència, les relatives a l'esfondrament del barri del Carmel, seguides de les vinculades amb la immigració, els atemptats de l'11-M, els actes de rebuig a la guerra contra l'Iraq i el Fòrum 2004. La presència de l'agrupació *Altres* en els teleinformatius s'ha mantingut molt estable al llarg del període analitzat, amb només dos moments puntuals en què es produeix un petit augment del temps de paraula: el març de 2004, amb els atemptats de l'11-M, i el febrer de 2005, amb l'esfondrament al barri del Carmel. Per últim, cal assenyalar que, dins d'aquesta agrupació, el percentatge de temps de paraula atorgat a les dones en totes les cadenes supera el 40%, una xifra que duplica l'habitual.